FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (fjärde avdelningen)
den 7 februari 2002 *

I mål T-261/94,

Bernhard Schulte, Delbrück (Tyskland), företrädd av advokaten R. Freise,

sökande,

mot

Europeiska unionens råd, företrätt av A.-M. Colaert, i egenskap av ombud, biträdd av advokaten M. Núñez-Müller,

och

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av D. Booß och M. Niejahr, båda i egenskap av ombud, biträdda av advokaten M. Núñez-Müller, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: tyska.

angående en begäran om ersättning, med tillämpning av artiklarna 178 och 215 andra stycket i EG-fördraget (nu artiklarna 235 EG och 288 andra stycket EG), för den skada sökanden har lidit på grund av att han har varit förhindrad att saluföra mjölk med tillämpning av rådets förordning (EEG) nr 857/84 av den 31 mars 1984 om allmänna tillämpningsföreskrifter för den avgift som avses i artikel 5c i förordning (EEG) nr 804/68 inom sektorn för mjölk och mjölkprodukter (EGT L 90, s. 13), i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EEG) nr 1371/84 av den 16 maj 1984 om tillämpningsföreskrifter för den tilläggsavgift som avses i artikel 5c i förordning nr 804/68 (EGT L 132, s. 11),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av ordföranden P. Mengozzi samt domarna V. Tiili och R.M. Moura Ramos,

justitiesekreterare: byrådirektören D. Christensen,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter förhandlingen den 26 april 2001,

följande

Dom

Tillämpliga bestämmelser

1 För att minska en överskottsproduktion av mjölk inom gemenskapen antog rådet år 1977 förordning (EEG) nr 1078/77 av den 17 maj 1977 om införande av ett bidragssystem för avstående från saluförande av mjölk och mjölkprodukter och för omställning av mjölkkobesättningar (EGT L 131, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 8, s. 215). I denna förordning erbjöds producenterna möjlighet att åta sig att antingen avstå från att saluföra mjölk eller att ställa om besättningarna under en period av fem år i utbyte mot ett bidrag.

2 Trots att ett stort antal producenter gjorde sådana åtaganden förelåg fortfarande överskottsproduktion år 1983. Rådet antog således förordning (EEG) nr 856/84 av den 31 mars 1984 (EGT L 90, s. 10; svensk specialutgåva, område 3, volym 17, s. 95) om ändring av rådets förordning (EEG) nr 804/68 av den 27 juni 1968 om den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter (EGT L 148, s. 13; svensk specialutgåva, område 3, volym 2, s. 52). I den nya artikel 5c i denna förordning infördes en "tilläggsavgift" för de kvantiteter mjölk som levereras av producenter som överskrider en "referenskvantitet".

3 I rådets förordning (EEG) nr 857/84 av den 31 mars 1984 om allmänna tillämpningsföreskrifter för den avgift som avses i artikel 5c i förordning nr 804/68 inom sektorn för mjölk och mjölkprodukter (EGT L 90, s. 13) fastställdes en referenskvantitet för varje producent på grundval av den produktion som

levererats under ett referensår, nämligen kalenderåret 1981, med möjlighet för medlemsstaterna att välja kalenderåret 1982 eller 1983. Förbundsrepubliken Tyskland valde sistnämnda år som referensår.

4 De åtaganden om avstående från saluförande som vissa producenter undertecknade i enlighet med förordning nr 1078/77 omfattade de referensår som hade fastställts. Eftersom producenterna inte hade producerat någon mjölk under dessa år, kunde de inte tilldelas någon referenskvantitet och följaktligen inte heller saluföra någon mjölk utan tilläggsavgift.

5 I dom av den 28 april 1988 i mål 120/86, Mulder (REG 1988, s. 2321, nedan kallad domen i målet Mulder I), och i mål 170/86, von Deetzen (REG 1988, s. 2355), ogiltigförklarade domstolen förordning nr 857/84, i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EEG) nr 1371/84 av den 16 maj 1984 om tillämpningsföreskrifter för den tilläggsavgift som avses i artikel 5c i förordning nr 804/68 (EGT L 132, s. 11), med anledning av att principen om skydd för berättigade förväntningar hade åsidosatts.

6 För att följa dessa domar antog rådet förordning (EEG) nr 764/89 av den 20 mars 1989 om ändring av förordning nr 857/84 (EGT L 84, s. 2). I den nya artikel 3a i denna förordning angavs i sak att de producenter som inte hade levererat mjölk under referensåret på grund av att de fullgjort ett åtagande enligt förordning nr 1078/77 under vissa förutsättningar skulle erhålla en särskild referenskvantitet (även kallad kvot) som skulle beräknas på grundval av den kvantitet mjölk som producenten levererat eller den motsvarande kvantitet mjölk som denne sålt under den tolvmånadersperiod som föregick den månad då ansökan gjordes om bidrag för att avstå från att saluföra eller omställning.

7 Enligt artikel 3a i förordning nr 857/84 i ändrad lydelse uppställdes ett flertal villkor för att referenskvantiteter skulle tilldelas. Det krävdes i synnerhet att producenten

"a) inte har... överlåtit hela sitt mjölkproducerande jordbruksföretag innan utgången av perioden för avstående från saluförande eller omställning,

b) till stöd för sin ansökan... styrker att han har möjlighet att producera så mycket på sitt jordbruksföretag att detta motsvarar den begärda referenskvantiteten,

..."

8 Den ovannämnda bestämmelsen har kompletterats genom artikel 7a i kommissionens förordning (EEG) nr 1546/88 av den 3 juni 1988 om tillämpningsföreskrifter för den tilläggsavgift som avses i artikel 5c i förordning nr 804/68 (EGT L 139, s. 12) i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EEG) nr 1033/89 av den 20 april 1989 (EGT L 110, s. 27). I första stycket av den sistnämnda stadgas särskilt att "den särskilda referenskvantitet som tilldelats enligt villkoren i artikel 3a i förordning nr 857/84 skall vid överlåtelse av jordbruksföretaget genom arv eller genom dispositioner som motsvarar arv överföras under förutsättning att den producent som helt eller delvis övertar jordbruksföretaget skriftligen förbinder sig att iaktta föregångarens åtaganden".

9 I dom av den 21 mars 1991 i mål C-314/89, Rauh (REG 1991, s. I-1647, punkt 23) tolkade domstolen artikel 3a i förordning nr 857/84 i ändrad lydelse så att "de producenter som åsyftas är, förutom de jordbrukare som själva har gjort åtaganden i enlighet med förordning nr 1078/77, de som, efter det att jordbrukarens åtagande har löpt ut, har övertagit det berörda jordbruksföretaget genom arv eller på motsvarande sätt".

10 Andra villkor för att tilldela särskilda referenskvantiteter som bland annat avsåg den tidpunkt då åtagandet att inte saluföra löpte ut, ogiltigförklarades av domstolen genom dom av den 11 december 1990 i mål C-189/89, Spagl (REG 1990, s. I-4539), och i mål C-217/89, Pastätter (REG 1990, s. I-4585).

11 Till följd av dessa domar antog rådet förordning (EEG) nr 1639/91 av den 13 juni 1991 om ändring av förordning nr 857/84 (EGT L 150, s. 35), som undanröjde de krav som hade fastställts vara ogiltiga och på så sätt möjliggjorde en tilldelning av en särskild referenskvantitet till de berörda producenterna.

12 I dom av den 19 maj 1992 i de förenade målen C-104/89 och C-37/90, Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen (REG 1992, s. I-3061, svensk specialutgåva, volym 12, s. 55, nedan kallad domen i målet Mulder II), förklarade domstolen att gemenskapen var ansvarig för de skador som vissa mjölkproducenter, vilka hade förhindrats att saluföra sin mjölk till följd av tillämpningen av förordning nr 857/84, hade åsamkats, eftersom de gjort vissa åtaganden enligt förordning nr 1078/77.

13 Med anledning av denna dom offentliggjorde rådet och kommissionen den 5 augusti 1992 meddelande 92/C 198/04 (EGT C 198, s. 4). Efter att ha erinrat om innebörden av domen i målet Mulder II, och i syfte att ge detta avgörande full verkan, uttryckte institutionerna sin avsikt att anta tillämpningsföreskrifter för ersättning till de berörda producenterna.

14 Institutionerna åtog sig att innan dessa föreskrifter antogs avstå från att åberopa den preskription som följer av artikel 43 i EEG-stadgan för domstolen gentemot varje ersättningsberättigad producent. Åtagandet var emellertid underordnat villkoret att rätten till ersättning ännu inte skulle vara preskriberad den dag då meddelandet offentliggjordes eller den dag då producenten vände sig till en av institutionerna.

15 Rådet antog därefter förordning (EEG) nr 2187/93 av den 22 juli 1993 om ett erbjudande om ersättning till vissa producenter av mjölk och mjölkprodukter som tillfälligt har varit förhindrade att utöva sin verksamhet (EGT L 196, s. 6). I förordningen föreskrivs en möjlighet till en schablonmässig ersättning till de producenter som hade tilldelats en slutgiltig referenskvantitet och lidit skada i samband med tillämpningen av de bestämmelser som avses i domen i målet Mulder II.

16 I dom av den 27 januari 2000 i de förenade målen C-104/89 och C-37/90, Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen (REG 2000, s. I-203), beslutade domstolen i fråga om den ersättning som sökandena hade begärt.

Bakgrund till tvisten

17 Sökanden är mjölkproducent i Tyskland. Sökandens far åtog sig att avstå från saluförande enligt förordning nr 1078/77. Detta åtagande löpte ut den 5 oktober 1984.

18 Genom gåvobrev daterat den 17 november 1988 och stadfäst genom beslut av Amtsgericht Paderborn av den 20 juni 1990 erhöll sökanden såsom förskott på arv det jordbruksföretag som hade utgjort föremål för åtagandet.

19 Sedan förordning nr 764/89 trätt i kraft, ansökte sökanden genom skrivelse av den 12 juni 1989 om tilldelning av en provisorisk särskild referenskvantitet. Denna ansökan avslogs genom de nationella behöriga myndigheternas slutgiltiga beslut av den 1 december 1989 på grund av att sökanden inte uppfyllde de villkor som ställts upp för att en kvot skulle beviljas. Sökanden har ifrågasatt detta beslut vid behörig domstol i Tyskland.

20 Sedan förordning nr 1639/91 trätt i kraft ansökte sökanden, genom skrivelse av den 30 september 1991, på nytt om att en provisorisk särskild referenskvantitet skulle beviljas honom. Genom de nationella myndigheternas beslut av den 17 mars 1992 erhöll sökanden det intyg som var nödvändigt för tilldelning av ifrågavarande referenskvantitet. Sökanden återkallade därför den talan som han hade väckt mot de nationella myndigheternas beslut av den 1 december 1989. Målet avskrevs genom beslut av den 15 april 1993.

21 Sökanden återupptog mjölkproduktionen den 1 maj 1992. Genom beslut av den 29 juni 1993 tilldelades han en slutgiltig referenskvantitet.

22 Efter avkunnandet av domen i målet Mulder II begärde sökanden, genom skrivelse av den 23 juni 1992 ställd till svarandena, ersättning för den skada han påstod sig ha lidit.

23 Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft (Tyskland) (federal myndighet för livsmedels- och skogsbruksfrågor, nedan kallad BEF) erbjöd den 27 januari 1994 sökanden ersättning i enlighet med förordning nr 2187/93.

24 Sökanden avvisade erbjudandet genom skrivelse av den 18 mars 1994 och begärde högre ersättning. I skrivelse av den 18 april 1994 erbjöd BEF sökanden högre ersättning, vilket denne avvisade genom skrivelse av den 22 april 1994.

Förfarandet och parternas yrkanden

25 Sökanden har väckt förevarande talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 8 juli 1994.

26 Förstainstansrätten förklarade genom beslut av den 31 augusti 1994 målet vilande fram till dess att domstolen avkunnat dom i de förenade målen C-104/89 (Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen) och C-37/90 (Heinemann mot rådet och kommissionen).

27 Förfarandet i det förevarande målet återupptogs sedan domstolen avkunnat dom i de ovannämnda målen.

28 Målet hänsköts genom förstainstansrättens beslut av den 6 juni 2000 till en avdelning sammansatt av tre domare.

29 På grundval av referentens rapport beslutade förstainstansrätten (fjärde avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet. Som en processledningsåtgärd uppmanades parterna att skriftligen besvara vissa frågor. Parterna har efterkommit denna anmodan.

30 Den förhandling som var utsatt till den 29 mars 2001 har inte kunnat äga rum på grund av att sökandens advokat inte inställde sig av hälsoskäl.

31 Parterna utvecklade sin talan och svarade på förstainstansrättens muntliga frågor vid förhandlingen den 26 april 2001.

32 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall förplikta svarandena att till honom utge 254 922,45 tyska mark (DEM) jämte ränta.

33 Svarandena har yrkat att förstainstansrätten skall

— avvisa talan och i andra hand ogilla talan, samt

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

34 Genom skrivelse av den 17 april 2001 meddelade sökanden förstainstansrätten att han hade gjort en ny beräkning av skadeståndet med hänsyn till vad domstolen fastställde i domen av den 27 januari 2000 i det ovannämnda målet Mulder m. fl. mot rådet och kommissionen och att sökanden därför minskat det begärda ersättningsbeloppet till 30 000 DEM jämte ränta.

35 Vid förhandlingen begärde svarandena att förstainstansrätten inte skulle godta att denna handling togs in i akten för målet eftersom den givits in efter det att det skriftliga förfarandet avslutats utan att det fanns något skäl som motiverade förseningen. Svarandena begärde dessutom att sökanden, oberoende av utgången i målet, i enlighet med artikel 87.3 i förstainstansrättens rättegångsregler skulle förpliktas att ersätta de kostnader som uppkommit för inställelse till förhandlingen den 29 mars 2001, som slutligen inte ägde rum.

Rättslig bedömning

Parternas argument

36 Sökanden har gjort gällande att förutsättningarna för att hålla gemenskapen skadeståndsansvarig för de skador som han har lidit är uppfyllda. Han har hävdat att han har rätt till ersättning för den skada han lidit genom att han med tillämpning av förordning nr 857/84 varit förhindrad att producera mjölk.

37 Den tidsperiod för vilken sökanden har begärt skadestånd löper mellan den 23 juni 1987, det vill säga fem år före skrivelsen av den 23 juni 1992 genom vilken preskriptionsfristen avbröts, och den 5 april 1992. Han har beräknat skadan till 30 000 DEM jämte ränta.

38 Tvärtemot vad svarandena har hävdat, har sökanden menat att han bör anses vara SLOM II-producent, det vill säga en producent som har lidit skada på grund av att han vägrats tilldelning av en kvot och för vilken denna skada upphört först när förordning nr 1639/91 trädde i kraft.

39 Sökanden har hävdat att preskriptionsfristen på fem år som föreskrivs i artikel 43 i stadgan för domstolen avbröts genom sökandens skrivelse till svarandena av den 23 juni 1992 och att därför endast de ersättningsanspråk som hänför sig till tiden före den 23 juni 1987 har preskriberats.

40 Svarandena har hävdat att sökanden saknar grund för sitt ersättningsanspråk och att detta i vart fall är preskriberat i sin helhet.

Förstainstansrättens bedömning

41 Innan frågan om preskription prövas, skall det först undersökas huruvida gemenskapen kan vara skadeståndsansvarig enligt artikel 215 i EG-fördraget (nu artikel 288 EG) och i så fall fram till vilket datum.

42 Gemenskapens utomobligatoriska ansvar enligt artikel 215 andra stycket i fördraget för skada som orsakats av institutionerna förutsätter att flera förutsättningar är uppfyllda, nämligen att det agerande som läggs institutionen till last är rättsstridigt, att det verkligen föreligger en skada och att det finns ett orsakssamband mellan agerandet och den åberopade skadan (domstolens dom av den 17 december 1981 i de förenade målen 197/80—200/80, 243/80, 245/80 och 247/80, Ludwigshafener Walzmühle m.fl. mot rådet och kommissionen, REG 1981, s. 3211, punkt 18, och förstainstansrättens dom av den 13 december 1995 i de förenade målen T-481/93 och T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens m.fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-2941, punkt 80).

43 Vad beträffar situationen för mjölkproducenter som har åtagit sig att avstå från saluförande, omfattar gemenskapens ansvar varje producent som lidit en skada på grund av att han har varit förhindrad att leverera mjölk till följd av tillämpningen av förordning nr 857/84 (domen i målet Mulder II, punkt 22).

44 Detta ansvar är grundat på en kränkning av producenternas berättigade förväntningar på att deras åtagande om avstående från saluförande, som de uppmuntrades till genom en åtgärd av gemenskapen och som avsåg ett avbrott i mjölkförsäljningen för en begränsad tid, i det allmännas intresse och mot bidrag, var begränsat (domarna i de ovannämnda målen Mulder I, punkt 24, och von Deetzen, punkt 13).

45 Svarandena har hävdat att gemenskapens ansvar inte kan göras gällande i förevarande fall, eftersom sökandens far frivilligt upphörde att producera mjölk innan hans åtagande om avstående från saluförande löpte ut. Sökandens far hade inte för avsikt att återuppta mjölkproduktionen när detta åtagande löpte ut och sökanden kan därför inte hävda att han har lidit skada på grund av att ordningen för mjölkkvoter infördes.

46 Det saknas i förevarande fall anledning för förstainstansrätten att uttala sig om denna ståndpunkt från svarandesidan. Även om det skulle visa sig att förordning nr 857/84 orsakade det inkomstbortfall som sökanden åberopat, framgår det av handlingarna i målet att det ansvar som på denna grund skulle kunna tillskrivas gemenskapen upphörde i och med att förordning nr 764/89 trädde i kraft den 29 mars 1989 och att alla eventuella ersättningsanspråk som hänför sig till tiden före denna dag är preskriberade.

47 Det bör erinras om att sökanden har hävdat att han är SLOM II-producent, eftersom han erhöll en kvot först efter det att förordning nr 1639/91 trätt i kraft den 15 juni 1991. Enligt honom berodde de nationella myndigheternas vägran att tilldela honom en mjölkkvot för år 1989 på att det i förordning nr 764/89 inte föreskrevs att sådana kvoter skulle tilldelas producenter som, i likhet med honom själv, hade övertagit SLOM-jordbruksföretag genom arv, efter det att arvlåtarens åtagande om avstående från saluförande hade löpt ut. Denna situation motsvarar den som behandlades av domstolen i domen i det ovannämnda målet Rauh. Eftersom denna situation korrigerades först då förordning nr 1639/91 trädde i kraft, genom vilken dessa producenter slutligen kunde erhålla en mjölkkvot, skall ansvaret för det inkomstbortfall som skall tillskrivas gemenskapen omfatta tiden fram till den dag, efter den ovannämnda dagen, då sökanden erhöll en kvot och kunde återuppta mjölkproduktionen.

48 Även om det inte har bestritts att sökanden erhöll en mjölkkvot först efter det att förordning nr 1639/91 trätt i kraft, framgår det av handlingarna i målet att de

skäl som utgjorde grunden för de nationella myndigheternas avslag år 1989 inte enbart berodde på att sökanden hade övertagit jordbruksföretaget genom arv, utan på att dennes förhållanden inte uppfyllde villkoren för tilldelning av en mjölkkvot i enlighet med artikel 3a i förordning nr 857/84 i ändrad lydelse.

49 Det framgår av de nationella myndigheternas beslut av den 1 december 1989 att inte ge sökanden det intyg som var nödvändigt för att erhålla en mjölkkvot att denne, oberoende av om han hade övertagit jordbruksföretaget genom arv, inte kunde göra anspråk på rätt till en mjölkkvot i enlighet med artikel 3a i förordning nr 857/84 i dess lydelse enligt förordning nr 764/89 av tre skäl. För det första hade sökandens far frivilligt upphört att producera mjölk under perioden för avstående från saluförande, eftersom denne hade arrenderat ut nästan all sin mark fram till år 1991. För det andra brukades SLOM-jordbruksföretaget endast till en liten del av sökanden, eftersom en stor del av jordbruksarealen hade arrenderats ut. För det tredje var den återstående jordbruksarealen för liten för att anses utgöra ett jordbruksföretag (beslut av den 1 december 1989, s. 4 och 5).

50 De nationella myndigheternas beslut har följande lydelse:

"Ett intyg i enlighet med artikel... är således uteslutet inte enbart på grund av att perioden för avstående från saluförande som löpte ut den 31 december 1983, inte är er (punkt a), utan även på grund av att det jordbruksföretag för vilket bidrag för att avstå från saluförande sökts, redan var nästan helt upplåtet under perioden för avstående från saluförande (punkt b) och att det i vart fall inte längre 'brukades' av er mer än delvis (punkt c), eftersom användning av 0,5 ha äng för får inte kan anses utgöra ett jordbruksföretag. På grund av den blygsamma ytan är det dessutom tvivelaktigt om det kan intygas att ni förmår producera referenskvantiteten för leverans av 38 060 kg... på ert jordbruksföretag, särskilt som den påstådda kompletterande utarrenderingen ännu är obestyrkt."

51 Det framgår således av detta beslut att de nationella myndigheterna, även om sökanden hade varit den som gjorde åtagandet om avstående från saluförande, inte skulle ha tilldelat denne en referenskvantitet efter det att förordning nr 764/89 hade trätt i kraft, eftersom de ansåg att sökanden inte uppfyllde villkoren för tilldelning.

52 Härav följer att det beslut som ligger till grund för den skada som sökanden åberopat, nämligen beslutet av den 1 december 1989 att inte utfärda det intyg som var nödvändigt för att erhålla en kvot, inte grundar sig på någon eventuell lucka eller brist på precision i förordning nr 764/89 med avseende på situationen för de producenter som har övertagit ett SLOM-jordbruksföretag genom arv eller på motsvarande sätt. Beslutet har däremot grundats på de nationella myndigheternas självständiga bedömning av sökandens situation med avseende på villkoren för tilldelning av en kvot (se punkt 7 ovan). Sökanden har för övrigt inte ifrågasatt lagligheten av denna bedömning.

53 Det kan således konstateras att även om det hade visats föreligga ett orsakssamband mellan rättsstridigheten i förordning nr 857/84 och den skada som sökanden åberopat, vilket svarandena har bestridit, skulle ett sådant samband ha brutits genom de nationella myndigheternas beslut.

54 Denna slutsats ändras inte av att sökanden erhöll en referenskvantitet efter det att förordning nr 1639/91 trätt i kraft, och sedan de nationella myndigheterna den 17 mars 1992 utfärdat det nödvändiga intyget.

55 Det framgår härvid av handlingarna i målet och framför allt av det beslut som Verwaltungsgericht Minden (Tyskland) fattade den 15 april 1993 att det domstolsförfarande som sökanden inledde med anledning av de nationella

myndigheternas beslut av den 1 december 1989 avslutades genom en uppgörelse i godo mellan de båda parterna. Vid förhandlingen den 26 april 2001 preciserade sökanden för förstainstansrätten att överenskommelsen kom till stånd sedan de nationella myndigheterna slutligen hade beslutat att tilldela honom en mjölkkvot. Beslutet har enligt sökanden en direkt anknytning till den ändring av gemenskapslagstiftningen som gjordes genom att förordning 1639/91 trädde i kraft. I denna förordning angavs uttryckligen att producenter som, i likhet med honom själv, hade övertagit ett SLOM-jordbruksföretag genom arv kunde erhålla en kvot.

56 Även om denna bedömning vore riktig, kan det inte bortses från den otvetydiga ordalydelsen i beslutet av den 1 december 1989. I ordalydelsen anges skäl för avslag som, såsom rätten redan har angivit (se punkt 52 ovan), går längre än de skäl som föranlett lagstiftaren att anta den ovannämnda ändringen som infördes genom förordning nr 1639/91 till följd av framför allt domen i det ovannämnda målet Rauh.

57 Förordning nr 764/89 trädde i kraft före det att ansökan om mjölkkvot avslogs, nämligen den 29 mars 1989. Av det ovanstående framgår att beslutet om avslag fattades självständigt av de nationella myndigheterna och att det motiverades av överväganden som i mycket stor utsträckning skiljer sig från dem som domstolen anförde i domen i det ovannämnda målet Rauh. Gemenskapen kan därför inte göras ansvarig för de eventuella skador som härrör från tillämpningen av förordning nr 857/84 och som uppkommit efter nämnda dag.

58 Skälen till att sökandens ersättningsanspråk har preskriberats skall därefter anges.

59 Preskriptionsfristen i artikel 43 i stadgan för domstolen, vilken är tillämplig på förfarandet vid förstainstansrätten med stöd av artikel 46 i samma stadga, kan

inte börja löpa förrän samtliga förutsättningar för skadeståndsskyldigheten är uppfyllda och i synnerhet inte — i sådana fall då skadeståndsskyldigheten grundas på en normgivningsakt — innan de skadebringande verkningarna av denna akt har uppstått (förstainstansrättens dom av den 16 april 1997 i mål T-20/94, Hartmann mot rådet och kommissionen, REG 1997, s. II-595, punkt 107).

60 I förevarande fall började skadan uppkomma den dag då sökandens far, efter det att dennes åtagande om avstående från saluförande hade upphört, hade kunnat återuppta sina mjölkleveranser om han inte hade nekats tilldelning av en referenskvantitet, det vill säga från och med den 6 oktober 1984, vilken är den tidpunkt då förordning nr 857/84 var tillämplig på hans fall. Det är således vid denna tidpunkt som villkoren för en skadeståndstalan gentemot gemenskapen var uppfyllda och som preskriptionsfristen började löpa.

61 För att avgränsa den period under vilken skadorna har uppkommit, konstaterar rätten att dessa inte uppkom plötsligt. De uppkom under en viss tid då sökanden inte kunde erhålla någon referenskvantitet. Det är fråga om en fortlöpande skada, som upprepas varje dag (se domen i det ovannämnda målet Hartmann mot rådet och kommissionen, punkt 132). Rätten till ersättning avser således på varandra följande perioder som påbörjas varje dag då saluförande inte har varit möjligt.

62 Det har fastställts att de skador som sökanden påstår sig ha lidit efter den 29 mars 1989, det vill säga efter den dag då förordning nr 764/89 trädde i kraft, inte längre har något samband med rättsstridigheten i gemenskapslagstiftningen och således inte kan tillskrivas gemenskapen. Preskriptionstiden löpte därför ut fem år efter den nämnda dagen, det vill säga den 29 mars 1994, för så vitt den inte avbrutits före denna dag.

63 Enligt artikel 43 i stadgan för domstolen avbryts preskriptionen endast genom att talan väcks vid domstolen eller genom att den skadelidande dessförinnan gör en framställning hos en av gemenskapens behöriga institutioner. I det sistnämnda fallet avbryts emellertid preskriptionen endast om det efter framställningen väcks talan inom de frister som föreskrivs i artikel 173 i EG-fördraget (nu artikel 230 EG i ändrad lydelse) respektive i artikel 175 i EG-fördraget (nu artikel 232 EG) (domstolens dom av den 5 april 1973 i mål 11/72, Giordano mot kommissionen, REG 1973, s. 417, punkt 6, och förstainstansrättens dom av den 25 november 1998 i mål T-222/97, Steffens mot rådet och kommissionen, REG 1998, s. II-4175, punkterna 35 och 42). Hänvisningen i artikel 43 sista meningen i stadgan till artiklarna 173 och 175 i fördraget medför att de regler för beräkning av tidsfrister som föreskrivs i dessa bestämmelser skall tillämpas i fråga om preskriptionsavbrott (förstainstansrättens dom av den 9 december 1997 i de förenade målen T-195/94 och T-202/94, Quiller och Heusmann mot rådet och kommissionen, REG 1997, s. II-2247, punkt 132).

64 Det finns anledning att fastställa att sökanden genom skrivelsen av den 23 juni 1992 begärde ersättning av kommissionen och att meddelandet av den 5 augusti 1992 utfärdades inom den frist som anges i ovannämnda artiklar.

65 Vid dessa förhållanden bör det undersökas i vilken mån sökanden kan åberopa gemenskapsinstitutionernas åtagande i det nämnda meddelandet att inte åberopa preskription, för att därigenom komma i åtnjutande av det preskriptionsavbrott som hans begäran av den 23 juni 1992 gav upphov till.

66 Rätten erinrar om att det avstående från att åberopa preskription som gjordes i meddelandet av den 5 augusti 1992 var en ensidig handling som, i syfte att

begränsa antalet fall av väckt talan, avsåg att uppmuntra producenterna att invänta genomförandet av det i förordning nr 2187/93 föreskrivna systemet för schablonmässig ersättning (domen i det ovannämnda målet Steffens mot rådet och kommissionen, punkt 38). Producenterna kunde med stöd av denna förordning begära att få ett erbjudande om ersättning, vilket skulle antas inom en tid av två månader.

67 På grund av sitt syfte upphörde rättsverkningarna av avståendet efter det att tidsperioden för antagande av erbjudandet om ersättning löpt ut eller sedan erbjudandet uttryckligen avböjts om detta inträffade innan denna period löpte ut. Från och med denna tidpunkt kunde institutionerna på nytt göra preskription gällande (domen i det ovannämnda målet Steffens mot rådet och kommissionen, punkterna 39 och 40).

68 Det måste anses att en producent som erhållit ett erbjudande om ersättning i enlighet med förordning nr 2187/93 bara kan åberopa avståendet att åberopa preskription, som gjordes i meddelandet av den 5 augusti 1992, om han väckt skadeståndstalan inom två månader efter det att tidsperioden för att anta erbjudandet om ersättning löpt ut eller sedan erbjudandet uttryckligen avböjts om detta inträffade innan denna period löpte ut. Under sådana förhållanden avbröts preskriptionsfristen den 5 augusti 1992.

69 Om denne producent emellertid har givit in en begäran om ersättning till institutionerna före meddelandet av den 5 augusti 1992 och inom den frist som föreskrivs i artikel 43 sista meningen i stadgan för domstolen för att väcka talan vid förstainstansrätten, måste det anses att preskriptionsfristen avbröts den dag då begäran om ersättning ingavs. I detta fall medför institutionernas åtagande att den frist för väckande av talan som nämns i artikel 43 sista meningen i stadgan för domstolen inte löper under den tid som det ovannämnda avståendet har rättsverkningar.

70 Eftersom sökanden erhöll ett nytt erbjudande om ersättning genom en skrivelse från de nationella myndigheterna av den 18 april 1994 och eftersom han avvisade detta erbjudande genom skrivelse av den 22 april 1994, borde han med beaktande av vad som anförts ovan, för att kunna åberopa preskriptionsavbrottet på dagen för sin skrivelse av den 23 juni 1992, ha väckt skadeståndstalan senast inom en tid av två månader efter det att han avvisade erbjudandet, förlängd med en tidsfrist med hänsyn till avstånd, det vill säga den 28 juni 1994.

71 Det skall konstateras att sökanden inte gjort detta, eftersom förevarande talan väcktes den 8 juli 1994.

72 Eftersom sökanden led den sista skadan mer än fem år före den nämnda dagen, det vill säga den 28 mars 1989, dagen före den dag då förordning nr 764/89 trädde i kraft, varigenom gemenskapens ansvar i förhållande till sökanden upphörde, finner rätten att talan har väckts för sent, eftersom sökandens samtliga ersättningsanspråk redan var preskriberade.

73 Av vad som anförts följer att talan skall ogillas, utan att rätten behöver uttala sig om svarandenas begäran avseende huruvida skrivelsen av den 17 april 2001 skall tas in i akten för målet.

Rättegångskostnader

74 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Svarandena har yrkat att sökanden

skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom sökanden har tappat målet, skall svarandenas yrkande bifallas.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (fjärde avdelningen)

följande dom:

1) Talan ogillas.

2) Sökanden skall ersätta rättegångskostnaderna.

Mengozzi Tiili Moura Ramos

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 7 februari 2002.

H. Jung

Justitiesekreterare

P. Mengozzi

Ordförande